

Esas Sayısı : 2015/46
Karar Sayısı : 2017/130

“1) 6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 2. maddesi ile 3213 sayılı Maden Kanunu’nun 3. maddesinin birinci fıkrasına eklenen “Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiler: Genel Müdürlükçe yetkilendirilen, bu Kanun kapsamında Genel Müdürlüğe verilmesi gereken rapor, proje ve her türlü teknik belgeyi hazırlamaya yetkili, şirket hisselerinin yarısından fazlasının sahibinin mühendis olduğu ya da bünyesinde nitelik ve nicelikleri yönetmelikle belirlenen mühendisler çalıştıran maden arama ruhsat sahibi veya işletmesi olan tüzel kişiler.” sözcük grubunun (ibaresinin) Anayasaya Aykırılığı

6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 2. maddesi ile 3213 sayılı Maden Kanunu’nun 3. maddesinin birinci fıkrasına;

“Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiler: Genel Müdürlükçe yetkilendirilen, bu Kanun kapsamında Genel Müdürlüğe verilmesi gereken rapor, proje ve her türlü teknik belgeyi hazırlamaya yetkili, şirket hisselerinin yarısından fazlasının sahibinin mühendis olduğu ya da bünyesinde nitelik ve nicelikleri yönetmelikle belirlenen mühendisler çalıştıran maden arama ruhsat sahibi veya işletmesi olan tüzel kişiler.” tanımı eklenmiştir.

Maden Kanunu’nda bir benzeri daha öncesinde Mahkemenizin Esas Sayısı: 1985/20, Karar Sayısı: 1986/30 olan kararı ile iptal edilmiş olan “Yeminli teknik büro”lara benzer bir kurum ihdas edilmektedir. Bu kurum “Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiler”dir.

“Yetkilendirilmiş Tüzel Kişilerin; Genel Müdürlükçe yetkilendirilen, bu Kanun kapsamında Genel Müdürlüğe verilmesi gereken rapor, proje ve her türlü teknik belgeyi hazırlamaya yetkili, şirket hisselerinin yarısından fazlasının sahibinin mühendis olduğu ya da bünyesinde nitelik ve nicelikleri yönetmelikle belirlenen mühendisler çalıştıran maden arama ruhsat sahibi veya işletmesi olan tüzel kişiler.” olduğu tanımlamıştır. Bu Kanun kapsamında tanımlanan işlemleri yapmak üzere kurulan yetkilendirilmiş tüzel kişiler veya maden arama ya da işletmecileri, Genel Müdürlükten yetki belgesi almakla yükümlü olduğu; yetkilendirilmiş tüzel kişiler ile maden arama ya da işletmecilerine yetki belgesinin verilmesi, denetimi, uyarılması, yetki belgelerinin askıya alınması ve belgenin iptal edilmesi ile ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirleneceği belirtilmiştir. Arama dönemleri ile ilgili proje, arama faaliyet raporları ve diğer belgeler, işletme projesi ile her yıl genel müdürlüğe verilecek olan işletme faaliyeti ile ilgili teknik belgeler, işletme faaliyet raporları yetkilendirilmiş tüzel kişilerce hazırlanacaktır.

Kısaca “Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiler” madencilik faaliyeti yürütenlere mühendislik hizmeti verecektir.

3458 Sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun'un 1. maddesine göre, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde mühendislik ve mimarlık unvan ve salahiyeti ile sanat icra etmek isteyenlerin aşağıda yazılı vesikalardan birine sahip olmaları şart koşulmuştur;

“a) Mühendislik veya mimarlık tahsilini gösteren Türk yüksek mekteplerinden verilen diplomalar;

b) Programlarının yüksek mühendis veya mimar mektepleri programlarına muadil olduğu kabul edilen bir ecnebi yüksek mühendis veya yüksek mimar mektebinden diploma almış olanlara usulüne tevfikan verilecek ruhsatnameler;

c) Türk Teknik Okulu mühendis kısmı ile programlarının buna muadil olduğu kabul edilen memleket dâhilindeki diğer mühendis veya mimar mekteplerinden verilen diplomalar;

d) Programlarının Türk Teknik Okulu Mühendis kısmı programlarına muadil olduğu kabul olunan bir ecnebi mühendis veya mimar mektebinden diploma almış olanlara usulüne tevfikan verilecek ruhsatnameler.”

6235 Sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu'nun 33. maddesinde göre ise; Türkiye'de mühendislik ve mimarlık meslekleri mensupları mesleklerinin icrasını iktiza ettiren işlerle meşgul olabilmeleri ve mesleki tedrisat yapabilmeleri için ihtisasına uygun bir odaya kaydolmak ve azalık vasfını muhafaza etmek mecburiyetindedirler.

İlgili mevzuat gereği ülkemizde gerçek kişinin, mühendislik mesleğini yürütebilmek için mühendislik tahsilini gösteren bir diplomaya sahip olması ve ihtisasına uygun bir odaya kaydolması ve üyelik vasfını koruması gerekmektedir.

Anayasa'nın başlangıç bölümüne göre, “Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak millî kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu;” belirtilmektedir.

Anayasa'nın 5. maddesi ile Devletin temel amaç ve görevlerinden birinin de kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak olduğu belirtilmiştir.

Anayasa'nın 10. maddesine göre; hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

Anayasa'nın 13. maddesinde göre; temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

Anayasa'nın 49. maddesi gereği; çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir. Anayasa'nın 135. maddesinin birinci fıkrasına göre; Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları; belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlâkını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yazgı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzelkişilikleridir.

6235 Sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu'nun 1. maddesinde Türkiye sınırları içinde meslek ve sanatlarını icraya kanunen yetkili olup da mesleki faaliyette bulunan yüksek mühendis, yüksek mimar, mühendis ve mimarları teşkilatı içinde toplayan tüzel kişiliğe sahip Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği kurulmuş olduğu belirtilmiştir.

Dava konusu ibare ile yukarıda belirtilmiş olan tüm Anayasa hükümleri ihlal edilmiştir. Şöyle ki; Kanun'un 2. maddesi ile 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasına eklenen "Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiler" tanımı ile mühendislik diploması sahibi gerçek kişilerin (mühendislerin) bireysel olarak mühendislik faaliyeti yürütme yetkisi ortadan kaldırılmıştır. Madencilik faaliyetlerine dair bir mühendisin birey olarak bir proje hazırlaması artık mümkün değildir.

Dava konusu ibare, Anayasa'nın başlangıç bölümünde yer alan, "Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak millî kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu;" hükmüne aykırı olarak Türk vatandaşı mühendisin birey ve gerçek kişi olarak temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanması engellenmiş; doğuştan sahip olduğu medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını çalışarak bu yönde geliştirme hak ve yetkisi ortadan kaldırılmıştır.

Anayasa'nın 5. maddesine aykırı olarak, birey ve gerçek kişi olan mühendisin, temel hak ve hürriyetleri, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlandırılmış, ekonomik ve sosyal engeller kaldırmakla yükümlü olan Devlet aksine davranarak mühendisin birey olarak çalışmasının önüne engel getirmiş, mühendisin maddî ve manevî varlığının gelişmesi için ve hayatını idame ettirebilmesi için gerekli şartları yok

etmiştir. Bu yönüyle dava konusu 6592 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasına eklenen "Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiler: Genel Müdürlükçe yetkilendirilen, bu Kanun kapsamında Genel Müdürlüğe verilmesi gereken rapor, proje ve her türlü teknik belgeyi hazırlamaya yetkili, şirket hisselerinin yarısından fazlasının sahibinin mühendis olduğu ya da bünyesinde nitelik ve nicelikleri yönetmelikle belirlenen mühendisler çalıştıran maden arama ruhsat sahibi veya işletmesi olan tüzel kişiler." ibaresi Anayasa'nın 5. maddesi hükmüne aykırılık teşkil etmektedir.

Anayasa'nın 10. maddesi; "...hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar"; hükmüne aykırı biçimde gerçek kişi olarak mühendislik bürosu faaliyeti yürüten mühendislerin faaliyetleri Kanun maddesi ile engellenmiş; tüzel kişilere imtiyaz tanınmış, aynı mühendislik faaliyetini yürüten kişilere kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı olarak haklar tanınırken birey olarak mühendislerin, mühendislik faaliyeti yürütme yetkisi ortadan kaldırılmıştır. Bu yönüyle 6592 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasına eklenen "Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiler: Genel Müdürlükçe yetkilendirilen, bu Kanun kapsamında Genel Müdürlüğe verilmesi gereken rapor, proje ve her türlü teknik belgeyi hazırlamaya yetkili, şirket hisselerinin yarısından fazlasının sahibinin mühendis olduğu ya da bünyesinde nitelik ve nicelikleri yönetmelikle belirlenen mühendisler çalıştıran maden arama ruhsat sahibi veya işletmesi olan tüzel kişiler." ibaresi Anayasa'nın 10. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarına da aykırılık teşkil etmektedir.

Anayasa'nın 13. maddesinde göre; "temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz". Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı mühendisin temel hak ve hürriyetlerinden biri de Anayasa'nın 49. maddesinde belirtilen çalışma hakkı ve ödevidir. Anayasa'nın hiçbir maddesinde çalışma hak ve ödevinin kısıtlanabileceğine dair özel bir hüküm bulunmamaktadır. Çalışma ile ilgili 49. maddesinde ise kısıtlamanın aksine Devlete, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alma görevi yüklenmiştir. Ancak düzenleme ile mühendislerin gerçek kişi olarak çalışabilme yetkisi; Anayasa'nın 49. ve 13. maddelerine aykırı olarak ortadan kaldırılmıştır. Bu itibarla 6592 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasına eklenen "Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiler: Genel Müdürlükçe yetkilendirilen, bu Kanun kapsamında Genel Müdürlüğe verilmesi gereken rapor, proje ve her türlü teknik belgeyi hazırlamaya yetkili, şirket hisselerinin yarısından fazlasının sahibinin mühendis olduğu ya da bünyesinde nitelik ve nicelikleri yönetmelikle belirlenen mühendisler çalıştıran maden arama ruhsat sahibi veya işletmesi olan tüzel kişiler." ibaresi Anayasa'nın 49. ve 13. maddelerine de aykırılık oluşturmaktadır.

Düzenleme ile yetkilendirilmiş tüzel kişilerin mühendislik hizmeti yürüteceği açıkça bellidir. Mühendislik ile ilgili mevzuat gereği ülkemizde gerçek kişinin, mühendislik mesleğini yürütebilmek için 3458 Sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun'un 1. maddesi çerçevesinde mühendislik tahsilini gösteren bir diplomaya sahip olması ve 6235 Sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu'nun 33. maddesinde göre ihtisasına uygun bir odaya kaydolması ve üyelik vasfını koruması gerektiği ortaya konulmuşken, getirilen yeni düzenleme ile mühendislik diplomaları fiili olarak geçersiz kılınarak, bireysel olarak madencilik alanında mühendislik faaliyeti yürütmek yasaklanmaktadır.

Anayasa'nın 135. maddesinin birinci fıkrasına göre; Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları; belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlâkını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzelkişilikleridir.

6235 Sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu'nun 1. maddesinde Türkiye sınırları içinde meslek ve sanatlarını icraya kanunen yetkili olup da mesleki faaliyette bulunan yüksek mühendis, yüksek mimar, mühendis ve mimarları teşkilatı içinde toplayan tüzel kişiliğe sahip Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği kurulmuş olduğu belirtilmiştir.

3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 9. maddesinde Maden İşleri Genel Müdürlüğü'nün görevleri;

"a) Maden hakları ile ilgili ruhsatları vermek ve bu ruhsat sahalarındaki madencilik faaliyetlerini takip etmek,

b) Maden aranmasını ve üretimini teşvik etmek amacıyla, mali olanaklar getirici arama ve üretimle ilgili faaliyetleri destekleyici tedbirleri almak,

c) Madencilik faaliyetlerinin ülke ihtiyaçları, yararı, güvenliği ve gelişen teknoloji doğrultusunda yürütülmesini sağlayacak tedbirleri almak ve teşvik için gerekli önerilerde bulunmak,

d) (Mülga: 4/2/2015-6592/27 md.)

e) Madencilik faaliyetlerinin çevre ve kaynak koruma ilkesine uygun olarak yürütülmesini, ilgili kuruluşlar ile işbirliği içinde izlemek ve gerekli tedbirleri almak,

f) Maden kaynaklarının ülke menfaatlerini en uygun şekilde değerlendirilmesi için gerekli arama, üretim, stoklama ve pazarlama politikalarının esaslarını tespit etmek,

g) Ülke ve Dünya madencilik faaliyetlerini takip etmek, gerekli bilgileri derlemek, değerlendirmek ve yayınlamak,

h) Maden sicilini tutmak, madenlerin genel envanterini yapmak,

i) Bakanlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak.”

olarak tanımlanmıştır. Ne Maden İşleri Genel Müdürlüğü'ne, ne de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na Kuruluş Kanununda yetkilendirilmiş kişileri ve/veya mühendisleri yetkilendirmek ve/veya belgelendirmek yetkisi ve görevi verilmemiştir.

Getirilen düzenleme ile Anayasa'nın 135. maddesine aykırı olarak yetkilendirilmiş tüzel kişilerin, kuruluş Kanunu'nda dahi böyle bir yetkisi bulunmayan Genel Müdürlükçe yetkilendirilmesi öngörülerek, Anayasa'nın 135. maddesine göre kurulan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin görev alanına Anayasa'ya aykırı bir şekilde müdahale edilmiş Genel Müdürlüğe yetkilendirme yetkisi verilerek Anayasa hükmü ihlal edilmiştir. Bu çerçevede 6592 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasına eklenen “Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiler: Genel Müdürlükçe yetkilendirilen, bu Kanun kapsamında Genel Müdürlüğe verilmesi gereken rapor, proje ve her türlü teknik belgeyi hazırlamaya yetkili, şirket hisselerinin yarısından fazlasının sahibinin mühendis olduğu ya da bünyesinde nitelik ve nicelikleri yönetmelikle belirlenen mühendisler çalıştıran maden arama ruhsat sahibi veya işletmesi olan tüzel kişiler.” ibaresi Anayasa'nın 135. maddesinin birinci fıkrası hükmüne aykırıdır.

Unutulmaması gerekir ki; Devleti Devlet yapan gerçek kişilerdir yani, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıdır. Gerçek kişiler olmadan tüzel kişilerle dolu bir devletin anlamı yoktur. Devletçe yapılması gerekenin projenin içeriğini belirlemek ve istenen koşulları taşımayan projeleri kabul etmemek iken, yürürlüğe giren Kanun maddesi ile yapılmaması gereken yapılarak projenin içeriği yerine mühendislerin bireysel olarak mühendislik faaliyeti yürütümü Anayasa'ya aykırı bir şekilde kısıtlanmış, bunun yanında mühendis olmayan kişilerin de mühendislik hizmeti veren bu tüzel kişiliklere ortak olabileceği kuralı getirilmiştir.

Ayrıca madenler kamunun malıdır. Anayasa'nın 168. maddesinde “Tabii servetler ve kaynaklar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir” hükmü bulunmaktadır. Anayasa'nın yine aynı maddesine göre kamu bu mülkiyetini belli bir süre için, gerçek ve tüzelkişilere devredebilir. Hangi tabii servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir. Ancak kamu madenleri ister kendisi işletsin, ister redevans isterse özel sektörün ruhsat almak suretiyle işlettiği bir ocak olsun; her hal ve şart altında madenlerin denetimini devlet yapar. Bu sorumluluk devlete

Anayasa tarafından verilmiştir ve devredilemez. Nitekim Anayasa Mahkemesi, geçmişte de denetim yetkisini devreden düzenlemeleri bu gerekçeyle iptal etmiştir.

6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un, 2. maddesi ile 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasına eklenen "Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiler: Genel Müdürlükçe yetkilendirilen, bu Kanun kapsamında Genel Müdürlüğe verilmesi gereken rapor, proje ve her türlü teknik belgeyi hazırlamaya yetkili, şirket hisselerinin yarısından fazlasının sahibinin mühendis olduğu ya da bünyesinde nitelik ve nicelikleri yönetmelikle belirlenen mühendisler çalıştıran maden arama ruhsat sahibi veya işletmesi olan tüzel kişiler." sözcük grubu (ibaresi), devletin denetim hakkını bütünüyle ortadan kaldırdığı için Anayasa'nın 168. maddesi hükmünü de ihlal etmiştir.

Açıklanmaya çalışılan nedenlerle, 6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2. maddesi ile 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasına eklenen "Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiler: Genel Müdürlükçe yetkilendirilen, bu Kanun kapsamında Genel Müdürlüğe verilmesi gereken rapor, proje ve her türlü teknik belgeyi hazırlamaya yetkili, şirket hisselerinin yarısından fazlasının sahibinin mühendis olduğu ya da bünyesinde nitelik ve nicelikleri yönetmelikle belirlenen mühendisler çalıştıran maden arama ruhsat sahibi veya işletmesi olan tüzel kişiler." sözcük grubunun (ibaresinin) Anayasa'nın, Başlangıç bölümünde yer alan, "Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak millî kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu;" hükmüne, 5. maddesine, 10. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkrasına, 13. maddesine, 49. maddesine, 135. maddesinin birinci fıkrasına ve 168. maddesine aykırı olması nedeni ile iptali gerekir.

İş bu bölümde ortaya koymuş olduğumuz Anayasaya aykırılık gerekçeleri, 6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un muhtelif maddelerine yer alan (6. maddesi ile 3213 sayılı Kanunun 10. maddesine eklenen son fıkrada geçen "yetkilendirilmiş tüzel kişiler" ibaresinin; 12. maddesi ile 3213 sayılı Kanunun 17. maddesine değiştirilerek eklenen ve 4. fıkrasında geçen "yetkilendirilmiş tüzel kişilerce" ibaresinin; 13. maddesi ile değiştirilen 3213 sayılı Kanunun 24. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde geçen "yetkilendirilmiş tüzel kişilerce" ibaresi ile sekizinci fıkrasında geçen "yetkilendirilmiş tüzel kişilerce" ibaresinin; 14. maddesi ile 3213 sayılı Kanunun 29. maddesine değiştirilerek eklenen 3. fıkrasında geçen "Yetkilendirilmiş tüzel kişiler" ibaresinin; 24. maddesi ile 3213 sayılı Kanuna eklenen "Geçici 30. maddesinde yer alan "yetkilendirilmiş tüzel kişilere" ibaresinin) "yetkilendirilmiş tüzel kişiler" ibareleri için de geçerlidir. Anayasa Mahkemesi'nin gereksiz yere zamanını almamak ve lüzumsuz tekrarlara yer vermemek için bu bölümde açıklamaya çalıştığımız bütün Anayasaya aykırılık gerekçelerimizi söz konusu ibareler için de aynen tekrar ettiğimizi belirtmekle yetiniyoruz.

Bu durumda, -şüphesiz, takdir Yüksek Mahkemenize ait olmak üzere- 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun "Dosya üzerinden inceleme ve gerekçeyle bağlı olmama" başlığını taşıyan 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası hükmü gereğince, dava konusu yapılan 6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2. maddesi ile 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasına eklenen dava konusu "Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiler: Genel Müdürlükçe yetkilendirilen, bu Kanun kapsamında Genel Müdürlüğe verilmesi gereken rapor, proje ve her türlü teknik belgeyi hazırlamaya yetkili, şirket hisselerinin yarısından fazlasının sahibinin mühendis olduğu ya da bünyesinde nitelik ve nicelikleri yönetmelikle belirlenen mühendisler çalıştıran maden arama ruhsat sahibi veya işletmesi olan tüzel kişiler." sözcük grubunun (ibaresinin) Yüksek Mahkemenizce iptal başvurusuz doğrultusunda iptali hâlinde, 6592 sayılı Kanunun muhtelif maddelerinde yer alan "yetkilendirilmiş tüzel kişiler" ibarelerinin de uygulanma kabiliyeti kalmamaktadır. Bu ibarelerin de iptaline karar verilmesi ciheti, Yüksek Mahkemenizin takdirindedir.

2) 6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 4. maddesi ile 3213 sayılı Kanunun 7. maddesinin on beşinci fıkrasına "kamu yararı niteliği taşıyan" ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "veya gerçek/tüzel kişilere ait diğer" ibaresinin Anayasaya Aykırılığı

6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesinden önce, 3213 sayılı Kanunun 7. maddesinin on beşinci fıkrası uyarınca, madencilik faaliyetleri ile Devlet ve il yolları, otoyollar, demir yolları, havaalanı, liman, baraj, enerji tesisleri, petrol, doğalgaz, jeotermal boru hatları, su isale hatları gibi kamu yararı niteliği taşıyan yatırımların birbirlerini engellemesi, maden işletme faaliyetinin yapılamaz hale gelmesi, yatırım için başka alternatif alanların bulunamaması durumunda, madencilik faaliyeti ve yatırımla ilgili karar, Kurul tarafından verilmekte idi.

İptalini istediğimiz kanuni düzenleme ile bu kapsam genişletilerek kamu yatırımları dışına yer alan "veya gerçek/tüzel kişilere ait diğer" yatırımların da madencilik faaliyetleri ile çakışması durumunda madencilik faaliyeti ve yatırımla ilgili kararın, Kurul tarafından verileceği kuralı getirilmiştir. İki gerçek ve/veya tüzel kişilere ait yatırımın çakışması durumunda Kurula hangi faaliyetin yürütülmesi gerektiğini belirleme yetkisi verilmektedir.

Madencilik faaliyetlerini yürütmek için ruhsat sahiplerinin yıllarca yapmış oldukları planlama ve ruhsat alarak kazanmış oldukları haklar, kamu kurumu ve/veya kuruluşu olmayan için ortadan kaldırılarak kazanılmış haklar ihlal edilmektedir. Bu durum madencilik yatırımcısının ruhsat güvencesini ortadan kaldırarak, sürekli bir baskı altında madencilik faaliyeti yürütülmesine sebebiyet verecek niteliktedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde; "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir." denilmiştir.

"Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir. Hukuk devleti ilkesinin bir başka gereği ise, yasaların kamu yararı amacını gerçekleştirmek üzere çıkarılmasıdır.

Anayasa Mahkemesi'nin kimi kararlarında kamu yararı kavramından ne anlaşılması gerektiği ortaya konulmuştur. Buna göre, kamu yararı kavramı, genel bir ifadeyle, bireysel, özel çıkarılardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yararı ifade etmektedir.

Bütün kamusal işlemler, nihai olarak kamu yararını gerçekleştirmek hedefine yönelmek durumundadır. Kanunun amaç ögesi bakımından anayasaya uygun sayılabilmesi için kanunun çıkarılmasında kamu yararı dışında bir amacın gözetilmemiş olması gerekir. İlgili yasama belgelerinin incelenmesinden kanunun kamu yararı dışında bir amaçla çıkarılmış olduğu açıkça anlaşılabilir. İlgili yasama belgelerinin incelenmesinden kanunun kamu yararı dışında bir amaçla çıkarılmış olduğu açıkça anlaşılabilir." (Anayasa Mahkemesi'nin 2.6.2011 tarihli ve 2008/88 Esas, 2011/85 Karar sayılı Kararı).

Anayasa Mahkemesi, "hukuk devleti" ilkesini; hukuk güvenliği, kamu yararı, nesnellik kriteri, adalet ve hakkaniyet ölçütleriyle birlikte açıkladığı başka bir Kararında şu tespitlerde bulunmuştur: "(...) Hukuk devletinin temel ilkelerinden olan hukuk güvenliği, normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. (...) Kanunların, kamu yararının sağlanması amacıyla yönelik olması, genel, objektif, âdil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle yasa koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir." (Anayasa Mahkemesi'nin 17.6.2010 Tarihli ve 2008/22 Esas, 2010/82 Karar sayılı Kararı).

Kanunların, kamu yararı amacına yönelik olması, genel, objektif, âdil kurallar içermesi ve hakkaniyeti gözetmesi, hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle, yasakoyucunun, hukukî düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini, anayasal sınırlar içinde, adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

“Hukuk devleti” ilkesi, hukuk güvenliğinin ve adaletin sağlanmasına yönelik hukuk anlayışını temsil etmekte ve yasaların, yasakoyucunun keyfine göre değil, kamu yararı amacıyla çıkarılmasını zorunlu kılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin pek çok Kararında isabetle vurgulandığı üzere, hukuk devletinin vazgeçilmez öğeleri arasında yer alan yasaların kamu yararına dayanması ilkesi ile bütün kamusal girişimlerin temelinde bulunması doğal olan kamu yararı düşüncesinin yasalara egemen olması ve özellikle, maden işletme faaliyeti ile ilgili yasal düzenlenmeler konusunda da yasakoyucunun, bu esası gözardı etmemesi ve yasama normlarına, bu olguyu en iyi şekilde yansıtması zorunludur. 6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 4. maddesi ile değiştirilen 3213 sayılı Kanunun 7. maddesinin on beşinci fıkrasına "kamu yararı niteliği taşıyan" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya gerçek/tüzel kişilere ait diğer" ibaresi eklenmesinde kamu yararı bulunmamaktadır. Bu itibarla dava konusu ibare Anayasa'nın 2. maddesine aykırılık teşkil etmektedir.

Açıklanmaya çalışılan nedenlerle, 6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 4. maddesi ile 3213 sayılı Kanunun 7. maddesinin on beşinci fıkrasına "kamu yararı niteliği taşıyan" ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "veya gerçek/tüzel kişilere ait diğer" ibaresinin Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olması nedeni ile iptali gerekir.

3) 6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10. maddesi ile değiştirilen 3213 sayılı Kanun'un 14. maddesinin on yedinci fıkrasındaki "kamu yatırımının" ibaresinin Anayasaya Aykırılığı

6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10. maddesi ile 3213 sayılı Kanunun 14. maddesinin on yedinci fıkrasında yer alan "kamu kurumunun" ibaresi "kamu yatırımının" şeklinde değiştirilmiş ve aynı fıkraya aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

"8/6/1994 tarihli ve 3996 sayılı Kanun kapsamında Yap-İşlet-Devret modeli ile yapılan kamu yatırımları için, ihale sözleşmelerinde hammadde temin sorumluluğunun görevli şirket yükümlülüğüne bırakılması hâlinde hammadde üretim izni sözleşme konusu işte kullanılmak ve proje süresiyle sınırlı olmak üzere görevli şirkete de verilir. Bu durumda kullanılan hammaddenin ocak başı satış fiyatı üzerinden ihaleyi alandan her yıl haziran ayı sonuna kadar Devlet hakkı ile aynı grupta bulunan işletme ruhsatlarından alınan ruhsat bedelinin %30'u oranında çevre ile uyum planı çalışmalarını temin etmek üzere her yıl ocak ayının sonuna kadar teminat alınır. Devlet hakkı ve teminatın eksik yatırılması veya hiç yatırılmaması hâlinde 20.000 TL idari para cezası verilir ve üç ay içinde tamamlanması istenir. Aksi hâlde üretim faaliyeti durdurulur.

Böylelikle yapılmış olan düzenleme ile 3213 sayılı Kanun'un 14. maddesinin on yedinci fıkrası "Kamu kurum ve kuruluşlarınca yol, köprü, baraj, gölet, liman gibi projelerin inşasında kullanılacak yapı ve inşaat hammaddelerinin üretimi için Bakanlıkça ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına izin verilir. Üretim yapılacak yerlerde ruhsatlı alanlar var ise kamu kurumunun ihtiyacı olan üretim madencilik faaliyetlerine engel olmayacak ve kaynak kaybına yol açmayacak şekilde yapılır. Bu izinler çerçevesinde yapılacak üretimden Devlet hakkı alınmaz ve izinler proje süresini aşamaz." şeklinde iken,

"Kamu kurum ve kuruluşlarınca yol, köprü, baraj, gölet, liman gibi projelerin inşasında kullanılacak yapı ve inşaat hammaddelerinin üretimi için Bakanlıkça ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına izin verilir. Üretim yapılacak yerlerde ruhsatlı alanlar var ise kamu yatırımının ihtiyacı olan üretim madencilik faaliyetlerine engel olmayacak ve kaynak kaybına yol açmayacak şekilde yapılır. Bu izinler çerçevesinde yapılacak üretimden Devlet hakkı alınmaz ve izinler proje süresini aşamaz. (Ek cümleler: 4/2/2015 – 6592/10 md.) 8/6/1994 tarihli ve 3996 sayılı Kanun kapsamında Yap-İşlet-Devret modeli ile yapılan kamu yatırımları için, ihale sözleşmelerinde hammadde temin sorumluluğunun görevli şirket yükümlülüğüne bırakılması hâlinde hammadde üretim izni sözleşme konusu işte kullanılmak ve proje süresiyle sınırlı olmak üzere görevli şirkete de verilir. Bu durumda kullanılan hammaddenin ocak başı satış fiyatı üzerinden ihaleyi alandan her yıl haziran ayı sonuna kadar Devlet hakkı ile aynı grupta bulunan işletme ruhsatlarından alınan ruhsat bedelinin %30'u oranında çevre ile uyum planı çalışmalarını temin etmek üzere her yıl ocak ayının sonuna kadar teminat alınır. Devlet hakkı ve teminatın eksik yatırılması veya hiç yatırılmaması hâlinde 20.000 TL idari para cezası verilir ve üç ay içinde tamamlanması istenir. Aksi hâlde üretim faaliyeti durdurulur." şekline dönüştürülmüştür.

Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun'un 2. maddesi ile hangi işlerin kanun kapsamında yer aldığı belirlenmiştir. Buna göre;

"Bu Kanun, köprü, tünel, baraj, sulama, içme ve kullanma suyu, arıtma tesisi, kanalizasyon, haberleşme, kongre merkezi, kültür ve turizm yatırımları, ticari bina ve tesisler, spor tesisleri, yurtlar, tema parklar, balıkçı barınakları, silo ve depo tesisleri, jeotermal ve atık ısıya dayalı tesisler ve ısıtma sistemleri elektrik üretim, iletim, dağıtım ve ticareti, maden ve işletmeleri, fabrika ve benzeri tesisler, çevre kirliliğini önleyici yatırımlar, otoyol, trafiği yoğun karayolu, demiryolu ve raylı sistemler, gar kompleksi ve istasyonları, teleferik ve telesiyej tesisleri, lojistik merkezi, yeraltı ve yerüstü otoparkı ve sivil kullanıma yönelik deniz ve hava alanları ve limanları, yük ve/veya yolcu ve yat limanları ile kompleksleri, sınır kapıları ve gümrük tesisleri, milli park (özel kanunu olan hariç), tabiat parkı, tabiatı koruma alanı ve yaban hayatı koruma ve geliştirme sahalarında planlarda öngörülen yapı ve tesisleri, toptancı halleri ve benzeri yatırım ve hizmetlerin yaptırılması, işletilmesi ve devredilmesi konularında, yap-işlet-devret modeli çerçevesinde sermaye şirketlerinin veya yabancı şirketlerin görevlendirilmesine ilişkin usul ve esasları kapsar."

Bu çerçevede, 6592 sayılı Kanununun 10. maddesi ile 3213 sayılı Kanununun 14. maddesinin on yedinci fıkrasında yer alan "kamu kurumunun" ibaresinin "kamu yatırımının" şeklinde değiştirilmesiyle 3996 sayılı Kanuna göre yapılan özel sektöre ait yatırımları da madde kapsamına alınmış olmaktadır.

Hammadde üretim izni Kanun değişikliğine kadar Maden Kanunu'nda, Kamu kurum ve kuruluşlarınca yol, köprü, baraj, gölet, liman gibi projelerin inşasında kullanılacak yapı ve inşaat hammaddelerinin üretimi için Bakanlıkça ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına izin verilen bir istisna belgesi olarak düzenlenmiştir. Ancak getirilen düzenleme ile bu kapsam kamu kurumları dışında yap-işlet-devret modeli çerçevesinde faaliyet yürüten şirketlerde de kamu kurum ve kuruluşlarına tanınan haklar sağlanmış ve bu şirketlere madencilik faaliyeti yürüten gerçek ve tüzel kişilerin yükümlüklerinden daha basit koşullarla madencilik faaliyeti yürütebilme yetkisi tanınmıştır. Nitekim ruhsat sahipleri ruhsat bedeli karşılığında ruhsat edinip madencilik faaliyeti yürütecekken, yap işlet devret modeli kapsamında yabancı bir şirket ülkemizde kömürü hammadde olarak kullanarak elektrik üretim santrali kurması durumunda alacağı izin ile ruhsat bedeli ödemeksizin ruhsatsız olarak hammadde üretim izni ile kömür madenciliği yapabilecektir. 6592 sayılı Kanununun 10. maddesi ile 3213 sayılı Kanununun 14. maddesinin on yedinci fıkrasında yer alan "kamu kurumunun" ibaresinin "kamu yatırımının" şeklinde değiştirilmesiyle 3996 sayılı Kanuna göre yapılan özel sektöre ait yatırımlar da madde kapsamına alınmış olmakla Anayasa'nın kanun önünde eşitliğin yer aldığı, 10. maddesinin "...Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar." hükmüne aykırılık oluşmasına sebep olmuştur.

Açıklanan nedenlerle 6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10. maddesi ile 3213 sayılı Kanununun 14. maddesinin on yedinci fıkrasında yer alan "kamu kurumunun" ibaresini "kamu yatırımının" şeklinde değiştiren ibare Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olması nedeni ile iptali gerekir.

4) 6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 15. maddesi ile Değiştirilen 3213 sayılı Kanununun 30. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin ve üçüncü fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 15. maddesi ile 3213 sayılı Kanununun 30. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir;

"MADDE 30 – Herhangi bir sebeple hükümden düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş alanlar ile II. Grup (b) bendi ve IV. Grup madenler dışındaki yeni alanlar ihale yolu ile ruhsatlandırılır. İhale ilanı Resmî Gazete`de yayımlanır.

İhale bedeli işletme ruhsat taban bedelinden az olamaz.

Maden ruhsat sahasının cinsi, rezervi, bulunduğu bölge, tenörü, istihdam, yatırım, ülke ihtiyaçları ve benzeri hususlar dikkate alınarak şartnamelerde açıkça belirtmek kaydıyla ara ve uç ürün üretme şartını içeren ihaleler yapılabilir. Bu ihalelerde rezervin özellikleri dikkate alınarak ihaleye katılma şartları, taban ihale bedeli, ihale bedelini ödeme şekli ve süresi, üretim süreleri veya tesislerin yatırım süreleri ve diğer hususlar şartnameler ile belirlenebilir.

Ruhsat sahaları arasında tek başına madencilik yapılamayacak büyüklükteki alanlara ruhsat verilmez. Bu alanlar bitişik ruhsat sahipleri arasında ihale edilir. İhalelik durumda olan ve madencilik yapılabilmesi için uygun büyüklükte olmayan sahalar, çevresindeki ruhsatsız alanlar veya diğer ihalelik sahalarla birleştirilerek ihale edilir.

Havza madenciliğini geliştirmek ve jeolojik yapıyı aydınlatmak amacıyla yeni oluşturulan alanlar ile herhangi bir sebeple hükümden düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş sahalar, alan sınırlamasına bakılmaksızın birleştirilerek ihale edilebilir. Bu şekilde ihale edilen sahaların ruhsatlandırılmasında 16. maddedeki alan sınırlaması aranmaz.

Mülga 6309 sayılı Maden Kanunu hükümleri uyarınca verilmiş olan ve bu Kanuna göre ruhsat hukuku devam eden çakışmalı işletme ruhsat sahalarında yeni bir maden bulunması hâlinde, çakışmalı alandaki maden hakkı bu ruhsat sahipleri arasında ihale edilerek ruhsatlandırılır.

Sahaların ihalesinden elde edilen gelirler genel bütçeye gelir kaydedilir. Bu Kanun kapsamındaki iş ve işlemler için ihtiyaç duyulan ödenekler Bakanlık bütçesinde öngörülür."

6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 15. maddesi ile 3213 sayılı Kanunun 30. maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikler uyarınca, herhangi bir sebeple hükümden düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş alanlar ile II. Grup (b) bendi ve IV. Grup madenler dışındaki yeni alanlar ihale yolu ile ruhsatlandırılacağı, öngörülmüştür. Buna göre, madenlerin aranma ve işletilmesine ilişkin hükümlerin kanun ile açık bir şekilde belirtilmesi gerekmektedir. Ancak anılan maddenin ilgili fıkrasında yapılacak ihalelerin hangi mevzuat çerçevesinde yapılacağı ya da ihalelere ilişkin özel hükümlerin ne şekilde yapılacağı gibi ikincil düzenlemelere (yönetmeliğe) atıf yapan herhangi bir hüküm madde metninde yer almamaktadır. 6592 sayılı Kanun ile herhangi bir sebeple hükümden düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş alanlar ile II. Grup (b) bendi ve IV. Grup madenler dışındaki yeni alanlar ihale yolu ile ruhsatlandırılacağı göz önünde bulundurulduğunda ihalenin ne şekilde düzenleneceği 6592 sayılı Kanun'da açıkça belirtilmemiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde; Türkiye Cumhuriyetinin bir hukuk devleti olduğu hükmüne yer verilmiştir.

Hukuk devleti ilkesinin gerçekleştirilmesinin unsurlarından biri 'belirlilik' ilkesidir. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi de gereklidir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup birey, yasadan, belirli bir kesinlik içinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını bilmelidir. Ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlar. Hukuk güvenliği, normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

İtiraz konusu 6592 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 3213 sayılı Kanununun 30. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yapılan değişiklikler ihalenin ne şekilde düzenleneceği konusunu açık ve net bir biçimde ortaya koymaması nedeniyle 'belirlilik' ilkesini zedelemiş, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesini ihlal etmiştir.

Bununla birlikte, Anayasa'nın 168. maddesi; "Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzelkişilere devredebilir. Hangi tabii servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir." Buna göre, tabii servetler ve kaynaklar kapsamında bulunan madenlerin aranması ve işletilmesi ile ilgili olarak gerçek ve tüzelkişilerin uyacakları koşulların, Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ile yaptırımların kanunda düzenlenmesi gerekmektedir. Ancak dava konusu 6592 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 3213 sayılı Kanununun 30. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yapılacak ihalelerin hangi mevzuat çerçevesinde yapılacağı ya da ihalelere ilişkin özel hükümlerin ne şekilde yapılacağı gibi ikincil düzenlemelere (yönetmeliğe) atıf yapan herhangi bir hüküm de madde metninde yer almamaktadır. Kanun ile II. Grup (b) bendi ve IV. Grup madenler dışındaki diğer grup madenlere dair yeni alanların ihale yolu ile ruhsatlandırılacağı da göz önünde bulundurulduğunda ne şekilde ihale düzenleneceğinin Kanun ile açıklanmamış olmaması 168 inci maddeye aykırılık oluşturmuştur. Bu itibarla 6592 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 3213 sayılı Kanununun 30. maddesinin birinci fıkrasının "Herhangi bir sebeple hükümden düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş alanlar ile II. Grup (b) bendi ve IV. Grup madenler dışındaki yeni alanlar ihale yolu ile ruhsatlandırılır." şeklindeki birinci cümlesi Anayasa'nın 168. maddesine de aykırılık teşkil etmektedir.

Ayrıca anılan maddenin üçüncü fıkrasında, "Maden ruhsat sahasının cinsi, rezervi, bulunduğu bölge, tenörü, istihdam, yatırım, ülke ihtiyaçları ve benzeri hususlar dikkate alınarak şartnamelerde açıkça belirtmek kaydıyla ara ve uç ürün üretme şartını içeren ihaleler yapılabilir. Bu ihalelerde rezervin özellikleri dikkate alınarak ihaleye katılma şartları, taban ihale bedeli, ihale bedelini ödeme şekli ve süresi, üretim süreleri

veya tesislerin yatırım süreleri ve diğer hususlar şartnameler ile belirlenebilir.” hükmü yer almaktadır.

Böylece kanun ile açık hükümler getirmek yerine, maden ruhsat sahasının cinsi, rezervi, bulunduğu bölge, tenörü, istihdam, yatırım, ülke ihtiyaçları ve benzeri hususlar dikkate alınarak şartnamelerde açıkça belirtmek kaydıyla ara ve uç ürün üretme şartını içeren ihaleler yapılabilir. Bu ihalelerde rezervin özellikleri dikkate alınarak ihaleye katılma şartları, taban ihale bedeli, ihale bedelini ödeme şekli ve süresi, üretim süreleri veya tesislerin yatırım süreleri ve diğer hususlar şartnameler ile belirlenebilir, denilmek suretiyle Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri “belirlilik” ilkesine aykırı olarak idareye keyfi olarak ihale yapma ve yapmış olduğu ihalede Kanun ile getirilen hiçbir alt veya üst kriter olmaksızın şartname şartı belirleyebilme yetkisi verilmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri “belirlilik”tir. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ya da kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi de gereklidir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup bireyin, kanundan, belirli bir kesinlik içinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır. Birey ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlar. Hukuk güvenliği, normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Bu bakımdan, kanunun metni, bireylerin, gerektiğinde hukuki yardım almak suretiyle, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek düzeyde kaleme alınmış olmalıdır. Dolayısıyla, uygulanması öncesinde kanunun, muhtemel etki ve sonuçlarının yeterli derecede öngörülebilir olması gereklidir.

Halbuki 6592 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile değiştirilen 3213 sayılı Kanununun 30. maddesi düzenlemesi ile ihaleye katılmak isteyen gerçek ve/veya tüzel kişiler hangi şartların belirlendiği şartnameler ile ihale yapılacağını bilmedikleri gibi hangi ihale Kanunu çerçevesinde ihalenin yapılacağını da bilemeyeceklerdir. Bu çerçevede 6592 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile değiştirilen 3213 sayılı Kanununun 30. maddesinin üçüncü fıkrası

da Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri olan belirlilik ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.

Bununla birlikte, Anayasa'nın 168. maddesi; "Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzelkişilere devredebilir. Hangi tabii servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir." hükmüne göre, tabii servetler ve kaynaklar kapsamında bulunan madenlerin aranması ve işletilmesi ile ilgili olarak gerçek ve tüzelkişilerin uyacakları koşulların, Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ile yaptırımların kanunda düzenlenmesi gerekmektedir. Ancak dava konusu 6592 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 3213 sayılı Kanunun 30. maddesinin üçüncü fıkrasında maden ruhsat sahasının cinsi, rezervi, bulunduğu bölge, tenörü, istihdam, yatırım, ülke ihtiyaçları ve benzeri hususlar dikkate alınarak şartnamelerde açıkça belirtmek kaydıyla ara ve uç ürün üretme şartını içeren ihaleler yapılabilir. Bu ihalelerde rezervin özellikleri dikkate alınarak ihaleye katılma şartları, taban ihale bedeli, ihale bedelini ödeme şekli ve süresi, üretim süreleri veya tesislerin yatırım süreleri ve diğer hususlar şartnameler ile belirlenebilir hükmü getirilmek suretiyle Anayasa'nın 168. maddesinde yer alan tabii servetler ve kaynaklar kapsamında bulunan madenlerin aranması ve işletilmesi ile ilgili olarak gerçek ve tüzelkişilerin uyacakları koşulların, Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ile yaptırımların kanunda düzenlenmesi gerekirken, Anayasa'nın 168. maddesindeki emredici hükme aykırı biçimde, maden ruhsat sahasının cinsi, rezervi, bulunduğu bölge, tenörü, istihdam, yatırım, ülke ihtiyaçları ve benzeri hususlar dikkate alınarak ara ve uç ürün üretme şartını içeren ihaleler şartnamelerle yapılacağı gibi bu ihalelerde rezervin özellikleri dikkate alınarak ihaleye katılma şartları, taban ihale bedeli, ihale bedelini ödeme şekli ve süresi, üretim süreleri veya tesislerin yatırım süreleri ve diğer hususlar da şartnameler ile belirlenecektir. Bu itibarla 6592 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile değiştirilen 3213 sayılı Kanunun 30. maddesinin üçüncü fıkrası Anayasa'nın 168. maddesine aykırılık teşkil etmektedir. iptal edilmelidir.

Açıklanmaya çalışılan nedenlerle 6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 15. maddesi ile değiştirilen 3213 sayılı Kanunun 30. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi ve üçüncü fıkrası Anayasa'nın 2. ve 168. maddelerine aykırı olması nedeni ile iptal edilmelidir.

5) 6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 19/2/1985 tarihli ve 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 9. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendini yürürlükten kaldıran 27. maddesinin Anayasaya Aykırılığı

6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 27. maddesi ile 19/2/1985 tarihli ve 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 9. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlükten kaldırılan madde bendi şu şekildedir;

“d) Faaliyetlerin iş güvenliği ve işçi sağlığı ilkelerine uygun yürütülmesini takip etmek”

Yaşanan Soma ve Ermenek maden kazaları sonrasında kazalarda denetim ve gözetim görevinin yerine getirmeyen Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden İşleri Genel Müdürlüğü yetkilileri hakkında bilirkişi raporları sonucu Cumhuriyet Savcılıkları tarafından kamu davası açılmak istenmiştir.

Faaliyetlerin iş güvenliği ve işçi sağlığı ilkelerine uygun yürütülmesini takip etmeyerek denetim ve gözetim yükümlülüğünü yerine getirmemekten yargılanmak istemeyen Bakanlık birimlerinin önerisi ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden İşleri Genel Müdürlüğü'nün bu görevi, 6592 sayılı Kanun'un 27. maddesi ile 19/2/1985 tarihli ve 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 9. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin yürürlükten kaldırılmasıyla, son bulmuştur.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, Anayasa'nın ve yasaların üstünde yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Madde gerekçesinde; “...Devlet aynı zamanda milletin huzurunu sağlamak ve fertlerini mutlu kılmak görevi ile de yükümlüdür. Devlet, ferdin hayat mücadelesini kolaylaştıracak, ferdin, insan haysiyetine uygun bir ortam içinde yaşamasını gerçekleştirecektir. Ferdin hayatında, onun temel hak ve özgürlüklerden olduğu gibi yararlanmasını engelleyen sebepleri ortadan kaldırmak, sosyal devletin görevidir.” açıklamasına yer verilmiştir.

1982 Anayasa'sında işçi sağlığı ve iş güvenliği başlığı altında ayrı bir madde düzenlemesi mevcut değildir. Ancak Anayasa'nın diğer maddelerine serpiştirilmiş olan ifadelerin kanun koyucu açısından yol gösterici olması gerekmektedir. Bu çerçevede, 6592 sayılı yasanın 27. maddesi ile 19/2/1985 tarihli ve 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 9. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi yürürlükten kaldırılması Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devletinin, insan

haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren devlet olma ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.

Anayasa'nın 5. maddesinde, Devletin temel amaç ve görevleri belirlenirken, Devlete, kişilerin refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insana maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak görevi verilmiştir.

Danışma Meclisi bu durumu Anayasa'nın gerekçesinde; "Bu Devletin ülkesi hiçbir şekilde bölünemez ve siyasi rejimler içerisinde fert hak ve hürriyetlerini en iyi gerçekleştirip, teminat altına alan demokrasiyi ve Cumhuriyeti korumak Devletin varlık sebebidir; fakat Devlet aynı zamanda milletin huzurunu sağlamak ve fertlerini mutlu kılmak görevi ile de yükümlüdür. Devlet, ferdin hayat mücadelesini kolaylaştıracaktır. Ferdin in san haysiyetine uygun bir ortam içinde yaşamasını gerçekleştirecektir. Bu sosyal devletin görevidir... Sosyal devlet her şeyden önce insana ve insanın düşünce hakkına saygılıdır ve bu sınırlar içerisinde ferdin hak ve hürriyetlerinin kullanılmasını sınırlayan engelleri ortadan kaldırmak, onun başlıca görevleri arasındadır. Ferdin hayatında onun temel hak ve özgürlüklerden olduğu gibi yararlanmasını engelleyen sebepleri ortadan kaldırmak, sosyal devletin görevidir." olarak belirtmiştir. 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 9. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendini yürürlükten kaldıran 6592 sayılı Kanununun 27. maddesi düzenlemesi Anayasa'nın 5. maddesinde yer alan, Devlete yüklenen insana maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak görevini ortadan kaldırdığı için Anayasa'nın 5. maddesine aykırılık teşkil etmektedir.

Anayasa'nın "Kişinin Hakları ve Ödevleri" başlıklı ikinci bölümde "Kişinin Dokunulmazlığı, Maddi ve Manevi Varlığı" başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası ile herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu vurgulanmıştır. Danışma meclisi maddeyi; "Kanun güvencesi altında olan yaşama hakkını korumak için Devlet, gerekli tedbirleri alacaktır." şeklinde gerekçelendirmiştir. Buna göre kişinin yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma hakkı birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez, vazgeçilmez temel haklardandır. Bu haklara karşı her türlü engelin ortadan kaldırılması da devlete görev olarak verilmiştir. Güçlüler karşısında güçsüzleri koruyacak olan devlet gerçek eşitliği sağlayacak, toplumsal dengeyi koruyacak ve böylece sosyal niteliğine ulaşacaktır. Bu itibarla kişilerin yaşayışlarına ilişkin yasal düzenlemeler "yaşama hakkı ile maddî ve manevî varlığını koruma hakları"nın önemli ölçüde zedeleyecek veya ortadan kaldıracak kuralları içermemelidir.

Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası ile herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu ve kanun güvencesi altında olan yaşama hakkını korumak için Devletin gerekli tedbirleri almakla yükümlü olduğu yönündeki emredici Anayasal hükme rağmen, 6592 sayılı Kanun'un 27. maddesi ile 19/2/1985 tarihli

ve 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 9. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin yürürlükten kaldırılması, Devletin madencilik faaliyetlerinin iş güvenliği ve işçi sağlığı ilkelerine uygun yürütülmesini takip etme ödevini tamamen ortadan kaldırmıştır. Bu itibarla, 6592 sayılı Kanun'un 27. maddesi Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasına aykırılık oluşturmaktadır.

Anayasa'nın temel hak ve hürriyetlerden olan çalışma hakkının düzenlendiği 49. maddesi ile çalışmanın, herkesin hakkı ve ödevi olduğu söylenmiştir. Ayrıca Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri almakla yükümlü kılınmıştır. Maddeye 2001 yılında işsizleri korumak görevi eklenmiştir. Danışma meclisi taslak metninde değişiklik yapan Millî Güvenlik Konseyi Anayasa Komisyonunun kabul ettiği metnin gerekçesi; "Devletin; çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak, için gerekli tedbirleri alacağı" şeklindedir. Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri almakla yükümlü kılınmışken ve 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 9. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendini yürürlükten kaldıran 6592 sayılı Kanununun 27. maddesi düzenlemesi Anayasa'nın 49. maddesine aykırı olarak madende çalışanların güvenli ortamda çalışma hakları ortadan kaldırılmış, devletin çalışanları koruma yükümlülüğü yok edilmiştir. Bu yönüyle 6592 sayılı Kanununun 27. maddesi Anayasa'nın 49. maddesi hükmüne aykırılık teşkil etmektedir.

Ülke mevzuatımıza dahil olan diğer bir kurallar bütünü uluslararası sözleşmelerdir. Anayasa'nın 90. maddesinin son fıkrasına göre, milletlerarası antlaşmaların ülkemizde uygulanabilirliğinin çerçevesini çizmiştir. Madde ile Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak antlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlı tutulmuştur. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çikabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır.

İnsan hakları konusunda bağlayıcı belge olan beyannameye imza atan ülkeler bu hakların kullanılabilmesi için gerekli koşulları sağlamak yükümlülüğündedirler. Ülkemizin, 1949 yılında kabul etmiş olduğu İnsan Hakları Evrensel Beyannameyi yaşama hakkı ile iş ve çalışma koşullarını düzenleyen maddeler içermektedir. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar ...

2. Herkesin çalışma, işini serbestçe seçme, adaletli ve elverişli koşullarda çalışma ve işsizliğe karşı korunma hakkı vardır.
3. Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır.
4. Herkes yasa önünde eşittir ve ayırım gözetilmeksizin yasanın korunmasından eşit olarak yararlanma hakkına sahiptir.

İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi'ni Türkiye 4 Kasım 1950 tarihinde imzalamış, 10 Mart 1954 tarihinde onaylamış ve 6366 Sayılı Onay Kanununu 19 Mart 1954 gün Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Sözleşmeyi yeniden düzenleyen 11 Numaralı Protokol, 11 Mayıs 1994 tarihinde imzaya açılmış ve 1 Kasım 1998 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye 11 Numaralı Ek Protokolü ile ilgili 4255 Sayılı Onay Kanunu'nu 22 Mayıs 1997 gün ve 22996 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Sözleşmenin 2. maddesi, herkesin yaşam hakkının yasanın korunması altında olduğunu, 14. maddesi bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanmanın, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayırıcılık yapılmaksızın sağlanacağını belirtmiştir. Madende çalışanların güvenli ortamda çalışma hakları ortadan kaldıran ve devletin çalışanları koruma yükümlülüğü yok eden ve 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 9. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendini yürürlükten kaldıran 6592 sayılı Kanununun 27. maddesi düzenlemesi İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi'ne de aykırılık oluşturmuştur. Bu itibarla 6592 sayılı Kanununun 27. maddesi ile, 19/2/1985 tarihli ve 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 9. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin yürürlükten kaldırılması Anayasa'nın 90. maddesinin son fıkrası hükmünü de ihlal etmiştir. İptal edilmelidir.

Ayrıca Anayasa'nın 168. maddesi ile Devlete tabii servetler ve kaynakların hüküm ve tasarrufu verilmiş, aynı zamanda devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyidelerin kanunla belirlenmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Madenlerin üretiminde devletçe yapılacak gözetim ve denetim yalnızca mali denetimle sınırlı değildir. Devlet bu madenleri teknolojiye uygun, kaynak kaybı olmadan en verimli şekilde üretilmesini sağlamak aynı zamanda; belki de önemlisi bu üretim faaliyetlerinin iş güvenliği ve işçi sağlığı ilkelerine uygun yürütülmesini de gözetmek ve denetlemek durumundadır. Ancak 6592 sayılı Kanununun 27. maddesinde yapılan düzenleme sonrasında Maden İşleri Genel Müdürlüğü bundan sonrasında Anayasa'nın 168. maddesine aykırı olarak madencilik faaliyetlerinin iş güvenliği ve işçi sağlığı ilkelerine uygun yürütülmesini takip etmeyecektir. Bu çerçevede 6592 Kanun'un 27. maddesi ile 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 9. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendini yürürlükten kaldırılması Anayasa'nın 168. maddesine de aykırılık oluşturmuştur.

Açıklanmaya çalışılan nedenlerle 6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 27. maddesi ile 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 9. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendini yürürlükten kaldıran düzenleme Anayasa'nın 2., 5., 17., 49., 90. ve 168. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

Kamu Hukukunda yürütmeyi durdurma kararı verilebilmesi için, yasal bir düzenlemenin uygulanması hâlinde telâfisi güç veya imkânsız zararların doğması ve bu yasal düzenlemenin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. Dava konusu olayda, 04.02.2015 tarihli ve 6592 sayılı Kanun'un iptalini talep ettiğimiz hükümler yönünden, bu iki şart birlikte gerçekleşmiştir.

Dava dilekçemizde de açık bir biçimde açıklamaya çalıştığımız üzere, dava konusu yapılan ve Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptali istenen ve bu bapta da yürürlüğünün durdurulması talep olunan hükümlerin yer aldığı 6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un, 6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2. maddesi ile 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasına eklenmiş olan, Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiler ibaresi ile mühendislerin gerçek kişi olarak çalışabilme yetkisi ortadan kaldırılmıştır.

04.02.2015 tarihli ve 6592 sayılı Maden Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 2. maddesi ile 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasına eklenerek oluşturulan Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiler müessesesi ile Anayasada yer alan emredici hükümlere aykırı biçimde, Devletçe yapılması gereken gözetim, denetim faaliyetinin Yetkilendirilmiş Tüzel Kişilere devri sağlanmıştır. Devlet bu denetim yetkisinden vazgeçemez. Kaldı ki bu sorumluluk, devlete Anayasa tarafından verilmiştir ve devredilemez. "Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiler"le birlikte mühendislik diploması sahibi gerçek kişilerin (mühendislerin) bireysel olarak mühendislik faaliyeti yürütme yetkisi ortadan kaldırılmıştır. Madencilik faaliyetlerine dair bir mühendisin birey olarak bir proje hazırlaması 6592 sayılı Kanun'un oluşturduğu "Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiler" nedeniyle artık mümkün değildir. 6592 Kanun'un 2. maddesi ile 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasına eklenerek oluşturulan "Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiler" müessesesi dava dilekçemizde ayrıntılı olarak açıkladığımız üzere Anayasa'nın birçok hükmüne aykırılık teşkil etmektedir.

6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 4. maddesi ile 3213 sayılı Kanununun 7. maddesinin on beşinci fıkrasına "kamu yararı niteliği taşıyan" ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "veya gerçek/tüzel kişilere ait diğer" ibaresi ile kamu yatırımları dışına yer alan "veya gerçek/tüzel kişilere ait diğer" yatırımların da madencilik faaliyetleri ile çakışması durumunda madencilik faaliyeti ve yatırım ile ilgili kararın, Kurul tarafından verileceği kuralı getirilmiştir. İki gerçek ve/veya

tüzel kişilere ait yatırımının çakışması durumunda Kurula hangi faaliyetin yürütülmesi gerektiğini belirleme yetkisi verilmektedir. Böylece, madencilik faaliyetlerini yürütmek için ruhsat sahiplerinin yıllarca yapmış oldukları planlama ve ruhsat alarak kazanmış oldukları haklar, kamu kurumu ve/veya kuruluşu olmayan için ortadan kaldırılarak kazanılmış haklar ihlal edilmektedir. Bu durum madencilik yatırımcısının ruhsat güvencesini ortadan kaldırarak, sürekli bir baskı altında madencilik faaliyeti yürütülmesine sebebiyet verecek nitelikte olup Anayasa'nın 2. maddesi ile bağdaşmamaktadır.

6592 sayılı Kanununun 10. maddesi ile 3213 sayılı Kanununun 14. maddesinin on yedinci fıkrasında yer alan "kamu kurumunun" ibaresinin "kamu yatırımının" şeklinde değiştirilmesiyle 3996 sayılı Kanuna göre yapılan özel sektöre ait yatırımları da madde kapsamına alınmış olmaktadır. Bu itibarla dava konusu düzenlemeyle 3996 sayılı Kanuna göre yapılan özel sektöre ait yatırımlar da madde kapsamına alınmış olmakla Anayasa'nın kanun önünde eşitliğin yer aldığı, 10. maddesinin "...Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar." hükmüne aykırılık oluşmasına sebep olmuştur.

6592 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 3213 sayılı Kanununun 30. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yapılan değişiklikler ihalenin ne şekilde düzenleneceği konusunu açık ve net bir biçimde ortaya koymaması nedeniyle 'belirlilik' ilkesini zedelemiş, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesini ihlal etmiştir. Ayrıca Anayasa'nın 168 inci maddesi gereği Devlete tabii servetler ve kaynakların hüküm ve tasarrufu verilmiş, aynı zamanda devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyidelerin kanunla belirlenmesi zorunluluğu getirilmiştir. Ancak dava konusu 6592 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 3213 sayılı Kanununun 30. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yapılacak ihalelerin hangi mevzuat çerçevesinde yapılacağı ya da ihalelere ilişkin özel hükümlerin ne şekilde yapılacağı gibi ikincil düzenlemelere (yönetmeliğe) atıf yapan herhangi bir hüküm de madde metninde yer almamaktadır. Kanun ile II. Grup (b) bendi ve IV. Grup madenler dışındaki diğer grup madenlere dair yeni alanların ihale yolu ile ruhsatlandırılacağı da göz önünde bulundurulduğunda ne şekilde ihale düzenleneceğinin Kanun ile açıklanmamış olmaması 168 inci maddeye aykırılık oluşturmuştur. 6592 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile değiştirilen 3213 sayılı Kanununun 30. maddesinin üçüncü fıkrası hükmü ile ihaleye katılmak isteyen gerçek ve/veya tüzel kişiler hangi şartların belirlendiği şartnameler ile ihale yapılacağını bilmedikleri gibi hangi ihale Kanunu çerçevesinde ihalenin yapılacağını da bilemeyeceklerdir. Bununla birlikte, Anayasa'nın 168. maddesinde yer alan tabii servetler ve kaynaklar kapsamında bulunan madenlerin aranması ve işletilmesi ile ilgili olarak gerçek ve tüzel kişilerin uyacakları koşulların, Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ile yaptırımların kanunda düzenlenmesi gerekirken, Anayasa'nın 168. maddesindeki emredici hükme aykırı biçimde, maden ruhsat sahasının cinsi, rezervi, bulunduğu bölge, tenörü, istihdam, yatırım, ülke ihtiyaçları ve benzeri hususlar dikkate alınarak ara ve uç ürün üretme şartını içeren ihaleler şartnamelerle yapılacağı gibi bu ihalelerde rezervin özellikleri dikkate alınarak ihaleye katılma şartları, taban ihale bedeli, ihale bedelini ödeme şekli ve süresi, üretim

süreleri veya tesislerin yatırım süreleri ve diğer hususlar da şartnameler ile belirlenecektir. Bu çerçevede 6592 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile değiştirilen 3213 sayılı Kanununun 30. maddesinin üçüncü fıkrası Anayasa'nın 2. ve 168. maddeleri ile bağdaşmamıştır.

6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 27. maddesi ile 19/2/1985 tarihli ve 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 9. maddesinin birinci fıkrasının “Faaliyetlerin iş güvenliği ve işçi sağlığı ilkelerine uygun yürütülmesini takip etmek” şeklindeki (d) bendinin yürürlükten kaldırılması ile Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesi ihlal edilmiştir. Anılan düzenleme Anayasa'nın 5. maddesinde, Devlete yüklenen insana maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak görevine aykırılık teşkil etmektedir. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası ile herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu vurgulanmıştır. Kanun güvencesi altında olan yaşama hakkını korumak için Devlet, gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Ancak 6592 sayılı Kanununun 27. maddesi ile Anayasa'nın öngördüğü ödevlere aykırı olarak madencilik faaliyetlerinin iş güvenliği ve işçi sağlığı ilkelerine uygun yürütülmesini takip etme yükümlülüğü ortadan kaldırılmıştır. Böylelikle Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri almakla yükümlü kılınmışken dava konusu düzenleme ile Anayasa'nın 49. maddesine aykırı olarak madende çalışanların güvenli ortamda çalışma hakları ortadan kaldırılmış, devletin çalışanları koruma yükümlülüğü bütünüyle yok edilmiştir. Bu durum aynı zamanda İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi'ne de aykırılık oluşturmaktadır ve temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmıştır.

Bütün bu açıklamaya çalıştığımız sebeplerle, dava konusu yapılan ve iptali istenen ibareler, fıkralar ve madde Anayasa'ya açıkça aykırıdır. Dava konusu ibareler, cümle, fıkralar ve maddenin uygulanması hâlinde, “Hukuk devleti” ilkesi cihetinden Anayasa'nın öngördüğü kuralların ihlâl edilmiş olacağı ve bu Anayasal ilke ve güvenceler yönünden telâfisi imkânsız zararların doğacağı kesindir.

Dava konusu ibareler, cümle, fıkralar ve madde hakkında yürürlüğün durdurulması kararı verildiği takdirde, hukuk sistemimizde herhangi bir boşluk meydana gelmeyecek, sadece, Anayasa'ya aykırı olan uygulama durdurulmuş olacaktır. Ancak, dava konusu yasal düzenlemeler yönünden “Yürürlüğü Durdurma” Kararı verilmeyip, sadece İptal Kararı verilmesi hâlinde, bu İptal Kararı -büyük bir ihtimâlle- etkisiz kalacaktır.

Öte yandan, Anayasal düzenin, hukuka aykırı kural ve düzenlemelerden en kısa sürede arındırılması, hukuk devleti olmanın en önemli gerekleri arasında sayılmaktadır. Anayasa'ya aykırılıkların sürdürülmesi, özenle korunması gereken “hukukun üstünlüğü” ilkesini de zedeleyecektir. Hukukun üstünlüğünün sağlanamadığı bir düzende ise, kişinin

temel hak ve özgürlükleri güvence altında sayılamayacağından, bu ilkenin zedelenmesi, "hukuk devleti" ilkesi yönünden (yukarıda açıklamaya çalıştığımız veçhile), telafisi imkânsız durum ve zararlara yol açacaktır.

Böylesi bir ahvâlin husûle gelmesini önlemek amacıyla, Anayasa'ya açıkça aykırı olan ve iptali istenen dava konusu sözcüklerinin, Kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar yürürlüğünün de durdurulması talebiyle Yüksek Mahkemenizde iş bu dava açılmıştır.

V. SONUÇ VE İSTEM

04.02.2015 tarihli ve 6592 sayılı "Maden Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un;

1) 2. maddesi ile 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasına eklenen "Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiler: Genel Müdürlükçe yetkilendirilen, bu Kanun kapsamında Genel Müdürlüğe verilmesi gereken rapor, proje ve her türlü teknik belgeyi hazırlamaya yetkili, şirket hisselerinin yarısından fazlasının sahibinin mühendis olduğu ya da bünyesinde nitelik ve nicelikleri yönetmelikle belirlenen mühendisler çalıştıran maden arama ruhsat sahibi veya işletmesi olan tüzel kişiler." sözcük grubunun (ibaresinin) Anayasa'nın Başlangıç bölümünde yer alan, "Her Türk vatan daşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak millî kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu;" hükmüne; 5. maddesine; 10. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkrasına; 13. maddesine; 49. maddesine; 135. maddesinin birinci fıkrasına ve 168. maddesine,

2) 4. maddesi ile 3213 sayılı Kanunun 7. maddesinin on beşinci fıkrasına "kamu yararı niteliği taşıyan" ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen "veya gerçek/tüzel kişilere ait diğer" ibaresinin, Anayasa'nın 2. maddesine,

3) 10. maddesi ile değiştirilen 3213 sayılı Kanunun 14. maddesinin on yedinci fıkrasındaki "kamu yatırımının" ibaresinin Anayasa'nın 10. maddesine,

4) 15. maddesi ile değiştirilen 3213 sayılı Kanunun 30. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin ve üçüncü fıkrasının Anayasa'nın 2. ve 168. maddelerine,

5) 27. maddesinin Anayasa'nın 2., 5., 17., 49., 90. ve 168. maddelerine,

aykırı olduklarından esas bakımından iptallerine ve uygulanmaları halinde giderilmesi güç ya da olanaksız zarar ve durumlar doğacağı için, işbu dava sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz."